

LE JOURNAL BIELORUSSIEN
"LA PATRIE"DIE WEISSRUTHENISCHE ZEITUNG
"DAS VATERLAND"THE WHITERUTHENIAN NEWSPAPER
"THE FATHERLAND"

№ 40—41 (270—271)

Нядзеля 9 кастрычніка 1955 г.

ГОД ВЫДАННЯ 9

Канец юстыцыялізму

(На маргінэ аргентынскага рэвалюцыі)

16-га чэрвень гг. рэжым Пэрона ў Аргентыніне атрымалі паважны ма-
ральны ўдар. Праўда, загадзя падрых-
тоўванам апазыцыйны рэвалюцыя, у гэ-
нія чэрвеньскія дні была здушаная ў сваім зародку, аднак, як пазнейшыя па-
дзеі даказалі, якраз гэны выступ стаўся

пачаткам таго шляху што прывёд да ей-
нага канца. 16 жнівня — другі выступ, і, нарэшце 16 верасьня — трэці і на-
важальны, у выніку якога рэвалюцыя

перамагла.
Хуткі, запраўды амэрыканскія пад-
трымкі рэжыму арміі і насельніцтвам з другога — прывялі да таго, што най-
больш грозная рэвалюцыя на працігу ўсяе гісторыі аргентынскіх дзяржав, не ператварылася ў зацяжную грамадзянскую вайну, а закончылася на працігу некалькіх, хоць і крывавых, дзён.

Наважальную ролю ў збройнай пера-
мозе рэвалюцыі згуляў венены флёт. Рэванжуясь за свой наўдалы выступ

16 чэрвень, ён гэтым разам здэшыдава

выступу супраць рэжыму, і якраз яго-

ўльтыматум з пагрозай бамбарда-

вання Бунон Айрэсу, беспасярдна

прымусіў Пэрона ў урад скапітульваць.

Распачлівая абарона ажурных у ста-

ліцы колькіх сот фанатычных пэрсані-

стых, не магла ўжо заважыць на ходзе

падзеі.

Пасля колькіх трывожных дзён ар-

гентынскія масы запоўнілі вуліцы гаро-

дой і з крываю «Жыве Свабода!» ды

пад гукі нацыянальнага гымну ў «Мар-

сыльзы» з энтузізмам съяткавалі пе-

рамогу рэвалюцы.

Спілмісці ціпера крыху на асноўных прычынах, што прывялі да рэвалюцыі ў змусілі Пэрона, уцякаць за межы свае

краіны.

Рэжым, ці фактычна праграма, якую

Пэрон праводзіў у жыцці называлася

юстыцыялізм. Як і кожны — ізм, кос-

тыцыялізм кідаў гучны й прыцягальны

лέзунг, з якіх асноўныя былі: са-

ціяльна справядлівасць, эканамічная

незалежнасць і палітычны суворэнітэт.

Фактычна гэта быў рэжым, як некато-

ры яго называлі, пасярдні «між капі-

талізмам і камунізмам», і, прынамсі ў

эспліятація чалавека, якія

заплянаванай эканамічна-гаспадар-

чай перадбудовы краіны. Імкненне да

юстыцыялізму. Як і кожны — ізм, кос-

тыцыялізм кідаў гучны й прыцягальны

лέзунг, з якіх асноўныя былі: са-

ціяльна справядлівасць, эканамічная

незалежнасць і палітычны суворэнітэт.

Фактычна гэта быў рэжым, як некато-

ры яго называлі, пасярдні «між капі-

талізмам і камунізмам», і, прынамсі ў

эспліятація чалавека, якія

заплянаванай эканамічна-гаспадар-

чай перадбудовы краіны. Імкненне да

юстыцыялізму. Як і кожны — ізм, кос-

тыцыялізм кідаў гучны й прыцягальны

лέзунг, з якіх асноўныя былі: са-

ціяльна справядлівасць, эканамічная

незалежнасць і палітычны суворэнітэт.

Фактычна гэта быў рэжым, як некато-

ры яго называлі, пасярдні «між капі-

талізмам і камунізмам», і, прынамсі ў

эспліятація чалавека, якія

заплянаванай эканамічна-гаспадар-

чай перадбудовы краіны. Імкненне да

юстыцыялізму. Як і кожны — ізм, кос-

тыцыялізм кідаў гучны й прыцягальны

лέзунг, з якіх асноўныя былі: са-

ціяльна справядлівасць, эканамічная

незалежнасць і палітычны суворэнітэт.

Фактычна гэта быў рэжым, як некато-

ры яго называлі, пасярдні «між капі-

талізмам і камунізмам», і, прынамсі ў

эспліятація чалавека, якія

заплянаванай эканамічна-гаспадар-

чай перадбудовы краіны. Імкненне да

юстыцыялізму. Як і кожны — ізм, кос-

тыцыялізм кідаў гучны й прыцягальны

лέзунг, з якіх асноўныя былі: са-

ціяльна справядлівасць, эканамічная

незалежнасць і палітычны суворэнітэт.

Фактычна гэта быў рэжым, як некато-

ры яго называлі, пасярдні «між капі-

талізмам і камунізмам», і, прынамсі ў

эспліятація чалавека, якія

заплянаванай эканамічна-гаспадар-

чай перадбудовы краіны. Імкненне да

юстыцыялізму. Як і кожны — ізм, кос-

тыцыялізм кідаў гучны й прыцягальны

лέзунг, з якіх асноўныя былі: са-

ціяльна справядлівасць, эканамічная

незалежнасць і палітычны суворэнітэт.

Фактычна гэта быў рэжым, як некато-

ры яго называлі, пасярдні «між капі-

талізмам і камунізмам», і, прынамсі ў

эспліятація чалавека, якія

заплянаванай эканамічна-гаспадар-

чай перадбудовы краіны. Імкненне да

юстыцыялізму. Як і кожны — ізм, кос-

тыцыялізм кідаў гучны й прыцягальны

лέзунг, з якіх асноўныя былі: са-

ціяльна справядлівасць, эканамічная

незалежнасць і палітычны суворэнітэт.

Фактычна гэта быў рэжым, як некато-

ры яго называлі, пасярдні «між капі-

талізмам і камунізмам», і, прынамсі ў

эспліятація чалавека, якія

заплянаванай эканамічна-гаспадар-

чай перадбудовы краіны. Імкненне да

юстыцыялізму. Як і кожны — ізм, кос-

тыцыялізм кідаў гучны й прыцягальны

лέзунг, з якіх асноўныя былі: са-

ціяльна справядлівасць, эканамічная

незалежнасць і палітычны суворэнітэт.

Фактычна гэта быў рэжым, як некато-

ры яго называлі, пасярдні «між капі-

талізмам і камунізмам», і, прынамсі ў

эспліятація чалавека, якія

заплянаванай эканамічна-гаспадар-

чай перадбудовы краіны. Імкненне да

юстыцыялізму. Як і кожны — ізм, кос-

тыцыялізм кідаў гучны й прыцягальны

лέзунг, з якіх асноўныя былі: са-

ціяльна справядлівасць, эканамічная

незалежнасць і палітычны суворэнітэт.

Фактычна гэта быў рэжым, як некато-

ры яго называлі, пасярдні «між капі-

талізмам і камунізмам», і, прынамсі ў

эспліятація чалавека, якія

заплянаванай эканамічна-гаспадар-

чай перадбудовы краіны. Імкненне да

юстыцыялізму. Як і кожны — ізм, кос-

тыцыялізм к

Ад Рэдакцы. Ніжэй змяшчаем артыкул ведамага казацкага дзеяча й журналиста В. Г. Глазкоу.

З тэхнічных прычынай мы ня можам падаваць поўнае бібліографіі, і таму аўмажоўваемся толькі да галоўных крэйніцаў.

Нашаму чытачу будзе цікава пазнаніца з гісторыі аднаўленчай дзяржавы народу, з якім нас лучачь вязі сяброўства ды супольнасць вызвольных імкненняў.

*

На глядзячы на русыфікацію і прыгнёт у царскай Рәсеi, Казакам усё-ж удалося да пачатку рэвалюцыі 1917 г.

захаваць поўную долю астатаў свае падпрыядненні дзяржавынасць, зьнішчаным чаром Пётрам I. Дзяржаву гэтаму Казакі аднона лёгка і бязь ніякіх нутраных ускладненняў аднавілі яшчэ пры Тымчавым Урадзе ў Рәсеi сваю поўную нутраную незалежнасць. Спрыяла гэтому і то, што ў Казакаў ніколі не памірала ідэя стручана імі свабоды, што, апрача астатаў падпрыяднення казацкага дзяржавынасці, якая захавалася да пачатку рэвалюцыі ў выглядзе пэўнае нутраное аўтаноміі, яны моцна ўсёведмлялі сваю апрычынасць ад Рәсеi і навет расейскага народу. Гэта заўважылі ня толькі ўрадоўцы з цэнтру, але таксама і кіраунікі расейскага народніцтва і рэвалюцыйнага руху, пачынаючы ад Герцана, Огарэві і канчачычы Плеханавам, што пабылі на казацкіх тэрыторыях. Навет у дзяржавных Думах Казакі мелі сваю собскую казацкую фракцыю дэпутатаў, куды ўваходзілі літральна ўсе выбраныя казацкім народніцтвам дэпутаты — ад скрайных правых да сацыялістых уключна. Характэрна, што апрача Казакаў, у дзяржавай Думе толькі Паліакі мелі сваю собскую фракцыю, усё-ж іншыя дэпутаты нерасейскіх народу ўваходзілі тады ў фракцыі агульнарасейскіх палітычных партыі.

Рэвалюцыю 1917 г. Казакі з самага пачатку разглядалі не як нагоду да развязвання тых ці іншых сацыяльных пытанняў, не як магчымасць для замены аднаго рэжыму іншым, ці нагоду да рабунка і разбояў, але яны бачылі сэнс і значныя рэвалюцыі ў атрыманыі стручана права быць сабеспадаром і кіраунік сваім лёсам. Восн чаму Казакі становіца не хадзілі ўнутраныя справы расейскага народу, зусім ня білі ўзделу ў ягонай клясавай барацьбе, пакідаючы яму самому развязаныне ўсіх гэтых пытанняў, як і форму свайго кіраування. Казакі ясна сабе ўсёведмлялі, што іхнае заданье ляжыць не ў барацьбе за туго ці іншую «усерасейскую» ці «усесаюзную» ўладу, а ў змаганыні за развязаныне ўзыяланыне сваіх родных Казацкіх Зямляў, у дзяржавыні свайго собескага народнога жыцця, у абароне свайго права свабоды кірауцаў імі доляй сваіх Краёў.

У тым часе, як у цэнтры Рәсеi ўзяліся за «паглыблінне» «вялікай і бяскроўнай» рэвалюцы, калі Рәсеi апушкалася ў падондны хаос ў апархії, Казакі, ня глядзячы на двухстадовае прымусовасце прабыванні ў складзе расейскай імперыі, з самага пачатку рэвалюцыі свайго усенараднай волій дзяржавілі векавыя формы свайго дзяржавынаса ѯснаванія. Пры гэтым усё гэта адбывалася на вакох ня толькі ўсіх расейскіх рэвалюцыйных грамадзяцасці, але і самога Часовага Ураду.

Як і іншыя народы царскага Рәсеi, Казакі адуру-ж сталі на шляху поўнага самаакрэсленія ѹадржавынаса ѯнозалежнасці. Ува ўсіх прывалах волі гэтых народу, пры ўсіх выступах прадстаўнікоў гэтых народу, Казакі зъяўляючыся неадменнымі ўзделнікамі, іншымена астойваючы неадемнае права свайго народу на свободу ѹа ягону дзяржаву незалежнасць. На першым зъездзе ўсіх народу былай царскай Рәсеi ў верасні 1917 г. у Кіяве прымалі ўздел прадстаўнікоў Казакаў, зъезд тады аднагалосна пастанавіў: «вітаць дзяржавынаса ѹадржавынаса ѯнозалежнасці, Казакам свае нацыянальнае свабоды».

(Рэзоляцыя зъезду народу ў Кіеве 8—14 верасня 1917 г., «Казачья жыць», № 8, Нью-Ёрк, 1953), «прызнаць казацтва самастойным народам, што склаўся

на існаванье цэнтральнае ўлады, гэты падпрыядненіе адулае ўсіх гэтых пытанняў, як і форму свайго кіраування. Казакі ясна сабе ўсёведмлялі, што іхнае заданье ляжыць не

у барацьбе за туго ці іншую «усерасейскую» ці «усесаюзную» ўладу, а ў змаганыні за развязаныне ўзыяланыне сваіх родных Казацкіх Зямляў, у дзяржавыні свайго собескага народнога жыцця, у абароне свайго права свабоды кірауцаў, імі доляй сваіх Краёў.

Гэты парламант, сесія якога трывала ад 28 траўня да 19 чэрвеня 1917 г. «лічыць сябе поўнасцю падпрыяднімі супэрэнным гаспадаром Дону, што прызнаўаць за сабой права самастойна кірауніць і выразнасцій заявіў пры адкрыціці паседжаніні Кругу ягоны старшыня праф. М. П. Богаёўскі наступнімі словамі: «Абяшчыло, што падпрыяднікі паседжаніні Кругу, нарушана волі маскоўскага цара Пётры I, прапагнаваць...» («Донская Летопись», т. II, б. 76).

Гэты парламант, сесія якога трывала ад 28 траўня да 19 чэрвеня 1917 г. «лічыць сябе поўнасцю падпрыяднімі супэрэнным гаспадаром Дону, што прызнаўаць за сабой права самастойна кірауніць і выразнасцій заявіў пры адкрыціці паседжаніні Кругу ягоны старшыня праф. М. П. Богаёўскі наступнімі словамі: «Абяшчыло, што падпрыяднікі паседжаніні Кругу, нарушана волі маскоўскага цара Пётры I, прапагнаваць...» («Донская Летопись», т. II, б. 76).

Гэты парламант, сесія якога трывала ад 28 траўня да 19 чэрвеня 1917 г. «лічыць сябе поўнасцю падпрыяднімі супэрэнным гаспадаром Дону, што прызнаўаць за сабой права самастойна кірауніць і выразнасцій заявіў пры адкрыціці паседжаніні Кругу ягоны старшыня праф. М. П. Богаёўскі наступнімі словамі: «Абяшчыло, што падпрыяднікі паседжаніні Кругу, нарушана волі маскоўскага цара Пётры I, прапагнаваць...» («Донская Летопись», т. II, б. 76).

Гэты парламант, сесія якога трывала ад 28 траўня да 19 чэрвеня 1917 г. «лічыць сябе поўнасцю падпрыяднімі супэрэнным гаспадаром Дону, што прызнаўаць за сабой права самастойна кірауніць і выразнасцій заявіў пры адкрыціці паседжаніні Кругу ягоны старшыня праф. М. П. Богаёўскі наступнімі словамі: «Абяшчыло, што падпрыяднікі паседжаніні Кругу, нарушана волі маскоўскага цара Пётры I, прапагнаваць...» («Донская Летопись», т. II, б. 76).

Гэты парламант, сесія якога трывала ад 28 траўня да 19 чэрвеня 1917 г. «лічыць сябе поўнасцю падпрыяднімі супэрэнным гаспадаром Дону, што прызнаўаць за сабой права самастойна кірауніць і выразнасцій заявіў пры адкрыціці паседжаніні Кругу ягоны старшыня праф. М. П. Богаёўскі наступнімі словамі: «Абяшчыло, што падпрыяднікі паседжаніні Кругу, нарушана волі маскоўскага цара Пётры I, прапагнаваць...» («Донская Летопись», т. II, б. 76).

Гэты парламант, сесія якога трывала ад 28 траўня да 19 чэрвеня 1917 г. «лічыць сябе поўнасцю падпрыяднімі супэрэнным гаспадаром Дону, што прызнаўаць за сабой права самастойна кірауніць і выразнасцій заявіў пры адкрыціці паседжаніні Кругу ягоны старшыня праф. М. П. Богаёўскі наступнімі словамі: «Абяшчыло, што падпрыяднікі паседжаніні Кругу, нарушана волі маскоўскага цара Пётры I, прапагнаваць...» («Донская Летопись», т. II, б. 76).

Гэты парламант, сесія якога трывала ад 28 траўня да 19 чэрвеня 1917 г. «лічыць сябе поўнасцю падпрыяднімі супэрэнным гаспадаром Дону, што прызнаўаць за сабой права самастойна кірауніць і выразнасцій заявіў пры адкрыціці паседжаніні Кругу ягоны старшыня праф. М. П. Богаёўскі наступнімі словамі: «Абяшчыло, што падпрыяднікі паседжаніні Кругу, нарушана волі маскоўскага цара Пётры I, прапагнаваць...» («Донская Летопись», т. II, б. 76).

Гэты парламант, сесія якога трывала ад 28 траўня да 19 чэрвеня 1917 г. «лічыць сябе поўнасцю падпрыяднімі супэрэнным гаспадаром Дону, што прызнаўаць за сабой права самастойна кірауніць і выразнасцій заявіў пры адкрыціці паседжаніні Кругу ягоны старшыня праф. М. П. Богаёўскі наступнімі словамі: «Абяшчыло, што падпрыяднікі паседжаніні Кругу, нарушана волі маскоўскага цара Пётры I, прапагнаваць...» («Донская Летопись», т. II, б. 76).

Гэты парламант, сесія якога трывала ад 28 траўня да 19 чэрвеня 1917 г. «лічыць сябе поўнасцю падпрыяднімі супэрэнным гаспадаром Дону, што прызнаўаць за сабой права самастойна кірауніць і выразнасцій заявіў пры адкрыціці паседжаніні Кругу ягоны старшыня праф. М. П. Богаёўскі наступнімі словамі: «Абяшчыло, што падпрыяднікі паседжаніні Кругу, нарушана волі маскоўскага цара Пётры I, прапагнаваць...» («Донская Летопись», т. II, б. 76).

Гэты парламант, сесія якога трывала ад 28 траўня да 19 чэрвеня 1917 г. «лічыць сябе поўнасцю падпрыяднімі супэрэнным гаспадаром Дону, што прызнаўаць за сабой права самастойна кірауніць і выразнасцій заявіў пры адкрыціці паседжаніні Кругу ягоны старшыня праф. М. П. Богаёўскі наступнімі словамі: «Абяшчыло, што падпрыяднікі паседжаніні Кругу, нарушана волі маскоўскага цара Пётры I, прапагнаваць...» («Донская Летопись», т. II, б. 76).

Гэты парламант, сесія якога трывала ад 28 траўня да 19 чэрвеня 1917 г. «лічыць сябе поўнасцю падпрыяднімі супэрэнным гаспадаром Дону, што прызнаўаць за сабой права самастойна кірауніць і выразнасцій заявіў пры адкрыціці паседжаніні Кругу ягоны старшыня праф. М. П. Богаёўскі наступнімі словамі: «Абяшчыло, што падпрыяднікі паседжаніні Кругу, нарушана волі маскоўскага цара Пётры I, прапагнаваць...» («Донская Летопись», т. II, б. 76).

Гэты парламант, сесія якога трывала ад 28 траўня да 19 чэрвеня 1917 г. «лічыць сябе поўнасцю падпрыяднімі супэрэнным гаспадаром Дону, што прызнаўаць за сабой права самастойна кірауніць і выразнасцій заявіў пры адкрыціці паседжаніні Кругу ягоны старшыня праф. М. П. Богаёўскі наступнімі словамі: «Абяшчыло, што падпрыяднікі паседжаніні Кругу, нарушана волі маскоўскага цара Пётры I, прапагнаваць...» («Донская Летопись», т. II, б. 76).

Гэты парламант, сесія якога трывала ад 28 траўня да 19 чэрвеня 1917 г. «лічыць сябе поўнасцю падпрыяднімі супэрэнным гаспадаром Дону, што прызнаўаць за сабой права самастойна кірауніць і выразнасцій заявіў пры адкрыціці паседжаніні Кругу ягоны старшыня праф. М. П. Богаёўскі наступнімі словамі: «Абяшчыло, што падпрыяднікі паседжаніні Кругу, нарушана волі маскоўскага цара Пётры I, прапагнаваць...» («Донская Летопись», т. II, б. 76).

Гэты парламант, сесія якога трывала ад 28 траўня да 19 чэрвеня 1917 г. «лічыць сябе поўнасцю падпрыяднімі супэрэнным гаспадаром Дону, што прызнаўаць за сабой права самастойна кірауніць і выразнасцій заявіў пры адкрыціці паседжаніні Кругу ягоны старшыня праф. М. П. Богаёўскі наступнімі словамі: «Абяшчыло, што падпрыяднікі паседжаніні Кругу, нарушана волі маскоўскага цара Пётры I, прапагнаваць...» («Донская Летопись», т. II, б. 76).

Гэты парламант, сесія якога трывала ад 28 траўня да 19 чэрвеня 1917 г. «лічыць сябе поўнасцю падпрыяднімі супэрэнным гаспадаром Дону, што прызнаўаць за сабой права самастойна кірауніць і выразнасцій заявіў пры адкрыціці паседжаніні Кругу ягоны старшыня праф. М. П. Богаёўскі наступнімі словамі: «Абяшчыло, што падпрыяднікі паседжаніні Кругу, нарушана волі маскоўскага цара Пётры I, прапагнаваць...» («Донская Летопись», т. II, б. 76).

Гэты парламант, сесія якога трывала ад 28 траўня да 19 чэрвеня 1917 г. «лічыць сябе поўнасцю падпрыяднімі супэрэнным гаспадаром Дону, што прызнаўаць за сабой права самастойна кірауніць і выразнасцій заявіў пры адкрыціці паседжаніні Кругу ягоны старшыня праф. М. П. Богаёўскі наступнімі словамі: «Абяшчыло, што падпрыяднікі паседжаніні Кругу, нарушана волі маскоўскага цара Пётры I, прапагнаваць...» («Донская Летопись», т. II, б. 76).

Гэты парламант, сесія якога трывала ад 28 траўня да 19 чэрвеня 1917 г. «лічыць сябе поўнасцю падпрыяднімі супэрэнным гаспадаром Дону, што прызнаўаць за сабой права самастойна кірауніць і выразнасцій заявіў пры адкрыціці паседжаніні Кругу ягоны старшыня праф. М. П. Богаёўскі наступнімі словамі: «Абяшчыло, што падпрыяднікі паседжаніні Кругу, нарушана волі маскоўскага цара Пётры I, прапагнаваць...» («Донская Летопись», т. II, б. 76).

Гэты парламант, сесія якога трывала ад 28 траўня да 19 чэрвеня 1917 г. «лічыць сябе поўнасцю падпрыяднімі супэрэнным гаспадаром Дону, што прызнаўаць за сабой права самастойна кірауніць і выразна

Літаратурны Дадатак

З ІПРА-ПАЭМЫ «СЫЦЕНІ»

* *

Падыўшла і моўчкі села,
прытулілася да цела.
Ад цяпі і тонкіх ліній
загароўся ў сэры сіні
аганёк... Пакратай вусны
і нясымела словам луснү.
Няпрыкметнае такое,
не давала супакою...
Я зірнү ўзоры-вочы,
на обліча — твар дзяўчы, —
на вясёлкі броў і веяк,
грудзі — белыя лілеі,
хаства і крылы-рукі
і адчуў цяжкія мукі...

* *

Нацямошку з хаты выйшаў —
спакусіла чараўніца, —
каб да сонца зь белых вішань
росаў першаму напіца
і прыслухацца да мовы
траў і зор у небе чыстым,
звіць у сподзеў адмысловы
слоў адборныя маністы;
акрапіць валогай сіні
некраненай вусны смагі,
каб вяты не замяслі
чысьціні шальмоўствам сагаў...
каб яна (мы каштавалі
абязанкі жоўтай скрухі)
разгарнула дум крышталі
па-над посыніцао духу...

* *

Шчэ драмалі струны ветру,
і сады усыцяж маўчалі,
толькі ўжо зямныя нетры
адмыкаліся ключамі...
Рассыпаўся звон іскрысты
глыбін на роснай стылі.
Шлэст лісцяй — цымбалістых —
выплываў у стройным стылі
зь цішыні і нікнү дзесяці
ў ніцях польнасці рудое.
Далікатна скроні песьці
шоўк сывітальні сырадою;
напаўнай душу да сыці,
грудзі... Вылушчыўши змогу,
цалаваўся, змыўши прыщем,
з хмаркай месячык двурогі...

* *

Золак выцадзіў з-за пушчы
полуд медзіва на стрэхі,
цяжка раніцы расплюшчыць
сум прытоптанага съеху.
Ён туті, як глыбы глейкі,
быццам месівіща глыбы.
Распластастаўся раптам нейкі
над зямлёю съвет савіны.
І маўчала чараўніца —
макаў цвёт, зары міценые.
Кали пнёў барозак ніцых
лбамі стукаліся сыцені;
ад касцей сухога хрусту
варушыліся узыышы...

Прага, 25. 4. 1945

ЖЫВУ І НЯ ЖЫВУ

Чым акрылю, усьцешу чым душу?
Яко песьняй абнадзею думы?
З маленства на гарбе сваі нашу
пакунак не малы людзкага глуму.
Шчо на раду урок мне век Гармей,
каб не скруні мой дух жывога духу.
Усё, чым жыў, і край што меў на ўмे,
расплюшыла на слупах распусты скрухі.
Вось так жыву і ня жыву... Плю, —
плю на новую — старую песьню:
«Аддайце радасьць звонку маю,
што моліцца ля родных весніц».

Менск, 18. 2. 1933

НАВАЛЬНИЦА

На съежках крыжавых
сустролі навальніцу
паслья гарачыні...
Няўмольная такая

ЯНКА БРЫЛЬ

Субардынацыя

(Расказ журналістага)

Ніжэй перадрукоўваем сатырычнае апавяданье папулярнае
га сяняня беларускага савецкага пісьменніка, ліўрэзата Стадлінскай прэміі Янкі Брыль. Гэтае апавяданье цікавае тым,
што ў ім аўтар адважна высмеявае гон беларускіх карыерыс-
тых ці гэтак званых «самавысуванця» (гледзі аповесць Альфрэда Мрыя «Запіскі Самсонія Самасуя») да рускіфікацыі, каб
гэтым паказаць сваю «культурнасць» і спадабацца расейскаму
начальнству. — Рэд.

*

На трэці дзень паслья таго, як я пераехаў у Менск, давяло-
ся пайсыці ў тэатр. Па запрашальных билетах, з жонкай.

Вечар быў з дакладам і канцэртам паслья перапынку, пад-
час якога залі напоўнілася амал удава.

Хвілін за дзесяць да першага званка, забясьпечыўшы сабе
месца, выйшлі мы з Аней у фае. Ну, ходзім, глядзім на съце-
нах партрэты артыстых, перажываем, так сказаць, уступ да
культурнага адпачынку. Паслья — гляджу я — ад гардеробу
йдзе ў наш бок мужчына. Таксама з жонай і, звычай таго, у
акулярах і з папкай падпахаю. Гляджу і вачом ня веру —
Жэнкія Лопух! Веру — ня веру — веру — ён! Тут я забыўся
на ўсе ўмоўнасці, пакінуў жонку і — наступрач.

— Жэнкія, браток! Як маешся?!

Ну і ў вабдымкі я хачеў, — то-ж цэлых восем год ня бачы-
ліся.

Ён пазнаў мяне, як быццам, не адразу. Прыглядзеўся, грун-
тоўна візуячы пытаныне, праз акуляры, а тады і сам пра-
цягнуў руку. — А, Чыжэвіч, вітаю вас, вітаю. Мая супруга, —
паказаў.

«Супруга» ў панакансаміце із шліфам і з высотнай завіўкай,
дэволі віяла працягнула мене аголеную да пляча, а ў далоні
хададаваўту і нібы блісцільную руку і неяк паблажлі-
стомлена прамовіла:

— Паліна Ісідараўна. Вельмі прыемна.

Я, відома, таксама сказаў, што мене вельмі прыемна, а тады
ўспомніў пра жонку:

— Аня! — паклікаў я ня зусім сваім голасам. — Аня, ідзі
сюды!

Падвёў яе да Жэнкі, і ён, дастойна прыгнушыўся ў лёгкім
наклоне, буркнуў сваё імя і, можа нешта іншае. Жонка яго,
таксама як і мне, працягнула Ані сваю руку без касцей, яшчэ

Уладзімер Дудзіцкі

Выбраныя вершы

Ніжэй друкуем нізку выбраных самымі
аўтарамі вершамі, напісаных імі коротка пе-
рад вайной, падчас вайны і пасля яе. Асоб-
ныя з іх друкаваліся яшчэ ў Менску або

ў рататарных выданьнях на эміграцыі. З
гледзішча на няштодзенныя асаблівасці гэ-
тых вершамі уважаём, што яны прыхільна
будуть прынятыя нашымі чытачамі.

Напайлі смагу вуснаў
кроплы сльёз із белых вішань...
Боль і прыкрасы на насадолы, —
лепш зубамі камень грызы.

ЦЫМНЯНЫ ПЛЯМЫ

Якое съвету хаства!
На харасыцьве — цымнёныя плямы.
Чы-ж рука дзівосны Створ
пад сонцам мурзае вуглямі?

Чы-ж віднеюцца яшчэ
на небасхіле сілуэт?

Ці не касу сваю Кашчай
над галавой узносьць съвету
і краем левага пляча
сыпрае глыбы хмар гарбатых?

А можа варыць стравы чар
сваіх магутнаў Гіката?

Чарнеюць контуры на тле
съятла і сплюшчаныя рысы...

Яшчэ на ўмёр, яшчэ на стлеў
зароу высыпаны прысак...

Лініе съвету хаства, —
мняне колеры і блікі.
Глядзіць вачыма зорай Створ
на вобраз Януса двулікі...

Плещаніцы, 14. 3. 1943

ЖЫВУ І НЯ ЖЫВУ

Чым акрылю, усьцешу чым душу?
Яко песьняй абнадзею думы?
З маленства на гарбе сваі нашу
пакунак не малы людзкага глуму.

Шчо на раду урок мне век Гармей,
каб не скруні мой дух жывога духу.

Усё, чым жыў, і край што меў на ўме,
расплюшыла на слупах распусты скрухі.

Вось так жыву і ня жыву... Плю, —
плю на новую — старую песьню:

«Аддайце радасьць звонку маю,
што моліцца ля родных весніц».

Менск, 18. 2. 1933

НАВАЛЬНИЦА

На съежках крыжавых
сустролі навальніцу
паслья гарачыні...
Няўмольная такая

ішла яна насустреч ветру.

Прытуліцца

хаделася да дрэва першага.

Над краем

маланкі стрэламі сінлі хмуры,

сівія ў чорныя...

Грымелі, нылі дали,

і далей, —

нечакана,

лілкімі варам

хвалі горд туті зямлі абдалі.

Жывога ня было парад вачмі і съледу,

а дзесяці

захлынаўся жвірамі дзікі рогат...

— О, Божа любы мой!...

Каб ведаць гэта ведаў, —

ня выйшаў-бы

ў далёкую, наялгёкую дарогу...

І шлях

гракімі стаў няпрыкметна

пад нагамі,

гракімі і куйзікі —

прост ні ўзад, ні ўперад...

А побач —

паміж жоўтымі і зялёнімі кругамі —

снавалі здані востралобыя...

Ня верыў

і крикнуў на съвет цэлы,

каб пачулі:

— Годзе!...

Раптоўна —

з-пад грытом —

прычмачыў голас дзікі:

— Маланкі цемру расьсякуюць...

съязло народзіць...

цудоўны прыдзе дзень...

дзівосны дзень...

вялікі...

І навальніца ішла,

ішла зь піранамі ў далі,

вялікі,

шалеочы,

зьбіваліся із тропу.

— Хто спыніць іх?

О, хто-ж...

Хто мор наш разгадае —

вар'янскую жуду?...

Пачуй мой, Неба, клопат!

Плещаніцы, 14. 3. 1943

НАПЯРЭЙМИ ЖАДАНЬЯМ

Што-ж, съюнца няхай съмерці чорныя здані,
супыніца прад імі — ня трэба, ня варта:

трэба ѹсьці, як ішлі, напярэймы жаданьям

съмела,

мужна,

ступою напорна-упартай.

Рана струны душы лашчыць музыка часу —

песьняй дзікаю... гнучу да кален галавы

Рыгор Крупнына**ВЕРА ў СЛОВА**

Так, даўней па вёсках гора пекалі
І жылі на горкай лебядзе.
Ведзьмакамі съвет мушусі некалі,
Іх клялі ў накліканай бядзе.

І падзіў, і ўрок, і сны трывожныя...
На жніве змагаліся з тым злом:
Абжыналі жытага прыдарожнае
Ды вязалі жычкаю залом.

Чараўнік імчаўся зданій шпаркаю,
А за ім грымелі пяруны.
Ён насланыне гнаў над гаспадаркаю,
Падымаў нябожчыка з труны.

Расьсяваў наўкол насынне кепскае,
Каб яно бур'янам парасло.
Каб стагнала цяжка глуш палеская,
Дзе стаіць самотнае сяло.

Зло ішло... Карова забадалася
І давала мала малака:
У бядзе ізноў бяда складалася
На таго старога ведзьмака.

Замаўлялі штосьці над карэннямі,
І цайдзілку мляі ў саганох,
Кіпяцілі з зельлем белапеную,
Каб начысьцік скурчыўся і ссох.

На яго ступалі зь песьнятварамі,
З коняўкай нашэптанаі вады,
Уначы мярцвілі загаворамі —
У сілу слова верылі дзяды.

1945 г.

АДВЯЧОРКАМ

Захад маяне ў журавіне,
Хмары звоняць у званы.
Вечар сіні па даліне
Расыцілае туманы.

На аблоні вечар млявы
Лёг і слухае цішком,
Як гамоніць краскі-травы
З кучаравым хмызыняком.

Пахне ладанам ракіта...
І крыгыць мая душа —
Дзесяці ў кляштары забытым
Незабытая имша.

Бомы лълюща, будзяць дамі.
Глуха стоне мэдзь званоу.
Бомы штосьці мне згадалі
І сагрэлі наквець сноў.

ПАД СУЗОР'ЕМ СТРАЛЬЦА
Ляжыць Стальца сузор'е
На недасяжным шчасці.
Хачу агню раскласці
У халоднае надвор'е.

Няхай у паляваньні
Страла нясеца песьняй.
Штораз яна балесней
Мяне нізае, раниць.

Я пад Стальцом ахвяра...
Таму і неспакойны
Іду, любоўю ўпойны,
І ў зорах — мая мара.

1924 г.

дзевяць нуль-нуль — я зайду: праста ўжо дзеля спартыўнай
цікаласці.

І я пайшоў.

Праўда, час быў назначаны на вельмі зручны, — noch я дзяж-
журый у рэдакцыі і дарэчы было-б паспаць, але слова — сло-
вам.

Выйшаў я значна раней, каб зайсці на дарозе ў цырульню.
Тут у нас адбылася троція сустречка, таксама як і першыя

дзесяць, нечакана. Жэнька таксама зайшоў пагаліцца.

Убачыўши яго, я ўспомніў слова гогалеўскага гараднічага:
«Полно! Я не памятозлобен», і ўсміхнуўся падаўнешаму, па-
сябруйску.

— Здароў, браток, — сказаў я, працягваючи руку.

Ды ён раней, чым працягнуць мне сваю руку, дакрануўся
ёю да поля каплялюша зусім па-трыбуనнаму і салідна прагу-
дзеў:

— Вітаю вас, вітаю...

У пачакальнім пакой нікога, апроч нас, ня было, аднак ён
спытаўся, хто крайні, а я адказаў, што я. Тады я ўзяў із столі-
ка нумар газеты, па якім саныня дзяжурку, і палез у яго раз-
варт, а Жэньку ўсё трубіў ды чмыхай ў хустачку, яшчэ не
адышоўшыся ад вешалкі.

Ды вось зазывінёй званок.

Урачыста, як пераможца зь лягеру дэмакраты, я праішоў
да крэсла і сеў — першы. Жэнька ўвайшоў хвілін праз не-
калькі, калі я ўжо сядзеў намылены. Яго намылі таксама..
Абодва мы адчувалі палётку і ўдзячніць да слаўнай і не-
съяротнай прафесіі цырульнікаў, — цяпер ужо зусім нату-
ральна мы можам з Жэнькам маўчашці і не глядзець адзін ад-
наму ў очы.

Мяне падмаладзілі першага. Я апрануўся і ў нерашучасці
— што рабіц? — закурыў. Ды вось выйшаў і ён. У гэты час
насценны гадзінік захороні паволі, пакуль Жэнька апра-
наўся, прабіў дзевяць разоў.

— Спазніяшэцца, — сказаў я, а ў думках — ужо ня могуць
так недарэчна жартаваць уголос — дадаў: — Ці лепш — за-
трымліваешся.

— Ну, што-ж, хадзем, — сказаў ён замест адказу, і мы па-
шылі.

Хады было на пяць хвілін, а тэм для гутаркі — яшчэ менш,
— надвор'е, якое мы абодва бачылі, навіны, якія мы абодва
чули... Ды вось і пад'езд яго ўстановы, вось і чацвёрты пав-
ерх, і прым'емна.

— Прашу распранацца, — сказаў ён, а сам у паліто і ў
каплялюшы праішоў у свой кабінет.

Я распранаўся, яшчэ ўсё спакойна цягнучы гаркаваты на-
штак з келіху скромнасці, і разгублена палез у кішэню па-

Ул. Клішэвіч**ЗАЧЫНІЎ ЗА САБОЮ**

Зачыніў за сабою дзверы
І нікога у сад ня пушчу,
Каб сваімі вачыма ня мерыў
Ні быльё, ні паросты хвашчу.

І назначаў на дзверцах знакам —
Захаванье ўва ўсім пекнаты:
Уваход забаронен сабакам,
Ня пушчающа ў сад каты.

А гасцей наплыло нямала,
Мой настрой то гарэў, то гас.
Багдановіч прыйшоў, Купала,
Прывітаўся Шаўчэнка Тарас.

Пакланіліся Байран і Шэлі,
А Кутул дык шагаў толькі сам,
Гэта з Шылерам важна селі,
А за імі Амар Хайям.

Дантэ стаў із сваёй Бэатрычэ,
Паказаўся Пушкін і Блок.
Чую, хтось мяне рагтам кліча:
Вунз Шэкспір ужо топча здалёк.

Уладзімер Дудзіцкі**Выбранныя вершы**

(Працяг з 4-ай бачыны)

НЕ ПАМРУ Я!

Ні-то восень, ні-то вясна
усыміхаецца мне у вочы
хітравата...

Яна, яна,
і зямлю ўжо расыліны точаць.

Сырадоем —
валогай начы —
умываеца спуджаны ранак...
Кропляй першай расы лячыць
я прабую старыя раны...

Зіхациць на далонях рук.
Углідаюся:
што за цуды?
Хіба праўда, што я памру,
камі ўбачыў крупінку бруду?

Бяру іншую —
дзязве і тры...
І сінюткае шкло вадзіцы
дымаментам ужо гарыць, —
плюна, сяня ў ваччу дваіца?

У вадну я згартую ўсе —
можа блага, а можа й добра...
Зноў праява:
ў жывой расе
пазнаеца злачынны вобраз...

Устрасаю далоні.
— Ты-ж
і самога сябе зынявчы...
І на жоўты вядзьміярскі брыж
ружавее,
а зорай съвечы...

Усхвалёваны шорах нейкі,
І уласным вачам недавер —
Гэта кроцаць вялікі Грекі:
Эўрыпід, і Сафокл, і Гамэр.

А мой сад у чароўным цвіце,
Розных колераў кветкі ёсьць,
Ды Гамэравы вочы ня съвеціць,
Каб пабачыць усю прыгажосць.

Падрыхтавана стол да абеду,
Беларускі абрус на стале.
— Ці я марыў, што ў гості прыеду?... —
Так з прамовай Гамэр устасе.

— Ці я марыў што ў гэтай краіне
Праз дзіве тысячы зь лішнім год
Маіх песьні агонь не астыне
І што песьні съпяваць народ.

Толькі тут захаваліся песьні,
Толькі ў іх чую голас душы.
Съвет астатні пасыпей ужо сплесьніць
І пазіў дух патушыць.

Дух узносіцца іскраў Божых,
Духам чистым сам жыву.
Край мой любы і краі прыгожы,
Прад табою хілю галаву.

Сей Гамэр. Яго мудрыя слова
Узварушылі сэрцаў стук.
Знакам згоды схілі галавы
Без плясканья ў далоні рук.

А цяпер ён ішоў памалу
І паказваў рукою ўсім:
— Я цалую сягоўнія Купалу,
Сябра мой Багдановіч Максім.

17 ліпеня 1955 г., Каліфорнія

БЕЛАЯ КВЕТКА

Белая кветка шыпішыны завяла.
Лісьцікі вецер растрос і расыкаў.
Адны з іх павісьлі на голачках дзідаў,
Звалілася іншых на землю нямала.

Вецер і сонца над імі сваволіць,
Цёмная ночь закалдоўвае цішшу.
Кветкі галоўкамі больш не кальшыцу,
Ім не падняца ўжо болей ніколі.

Чорны узор на ёй съмерць малівалася.
Можа спажыктак галодных акрыдаў?
Лісьцікі вецер растрос і расыкаў.
Белая кветка шыпішыны завяла.

11 чэрвеня 1955 г., Каліфорнія

ЛЯ РОДНАЙ БАЦЬКАЎСКАЙ МЯЖЫ

Ля роднай бацькаўской мяжы
мне доля жыць прыгаварыла;
надзейна там я палажыў
учора сноп сваіх зажынак...

Васковы стан перавязаў
удубальт моцным перавяслам.
З вачэй гарачая сълаза
на сноп упала — не пагасла.

Сцяблю сатле; будуць жыць
зярніты — золата крышталі;
ля роднай бацькаўской мяжы
мяне калосьцем прывітаюць.

Бэрлін, 12. 9. 1944

НЕ ЗРАКУСЯ

Хіба шмат такіх вось — нашых раніц
ёсьць дзе-небудзь у якой краіне?
І раса сълязою ногі раніц,
і сады цвітвіцу пад небам сінім.

У гаі альховым — каля млыну,—
улагодзіўшы ўчарашні клопат,
дзіўны россып песьняў салаўных
абуджае соннае балота.

Прачынаўца двары і хаты.
І ўжо дзесяці каля вёскі нейкай
хтосьці першы раз яшчэ пакратай
струны постухае жалейкі.

Ветрык спуджаны з кустоў вільготных
выбег, — лісцем зашумеў нясымела.
Бабы б'юць кужэльныя палотны
на мурожным беразе асельц.

Не, ніколі ні ў вадной краіне
не знайсці такіх дзівоных раніц.

Не зракуся іх і не пакіну,
хочы і сэрца моцна хто парапіць.

Барысаў, 7. 5. 1943

(Заканчынне ў наступным літарат. дадатку)

Тут я ўстаў. Келіх скромнасці быў дапіты і я штурнуў яго
на паркет.

— Добра, — сказаў я. — Мы таксама зробім із свайго боку,
што палічым магчымым і неабходным для нас у сучасны пэ-
рыйяд. Мы павінны толькі, паважаны таварыши Лопух, параш-
тца ў вадпаведных інстытуціях, прадумаць пытаныне, а тады...
Зрэшты, — прапаша чырвону.

Я павярнуўся, дайшоў да дзіўярэй, цвёрда зачыніў іх за
сабою, нэрвова хутка накінуў на плечы сваі карэспандэнці
дажджавік і вайшыці.

Што ён рабіў — ішоў за мною, ходы да дзіўярэй ці застаўся
на месцы — я ведаю. Ды і я важна

Кнігапіс

Кніга аб беларускім тэатры й драме

"THE BYELORUSSIAN THEATER AND DRAMA" by Vladimir Seduro. Research Program on the USSR. New York, 1955. pages 22+517

Кніга Ул. Сядуры «Беларускі тэатр і драма», якая выйшла сёлета ў свет у сторыя разьвіція Другога Беларускага ангельскай мове ў выданні амэрыканскай «Дасьледніцка праграмы СССР» — першай саліднай праца, прысывеченая гэтуму пытанню.

Гісторыю тэатру нельга адвараць ад гісторы народу: інтынсіўнасць развіція тэатральнага мастацтва цесна павязана з пульсам грамадзкага жыцьця, і змест гэтага мастацтва, як чульлівы барамэтар, паказвае грамадзка-пальчынне «надвор’е». Залата эпоха Прыялкеса ў клясычнай Грэцыі дала нештаўнайны тэатр элінай, розананс якога не змаглі прыглушыць тысячагодзіз; цёмная эпоха сядрнівачча падарадзіла сваебаліўшыя тэатральныя жанры; цудоўныя майстры драматургіі ўпрыгожылі эпоху Рэзіансансу; Французская Революцыя выклікала да жыцьця новы тэатральны змест, — імкненныя кожнае гісторычнае эпохі й мэнтальнасць кожнага народу знайшли свой адбітак у тэатральнай эстэтыцы, дали ёй сваебаліўшыя нештаўнайны склад асобыні тэатральны стыль. Таму гісторыя тэатру прывабліва дасьледніку культуру, і гэтому пытанню прысывеченая шматлікі ѹ глыбокія зместамі працы.

Гісторыя беларускага тэатру, як самастойнай дысцыпліні, доўгі час не знаходзіла адпаведнага дасьледніка. Некаторыя дадзеныя з гісторыі тэатральнага мінлага ў Беларусі можна знайсці ў працах з гісторыі расейскага й польскага тэатраў. Аднак першы, хто зацікаўся гэтым пытаннем, як самостойнаю галіну, быў наш выдатны драматург Францішак Аляхновіч, які ў 1924 г. выдаў у Вільні кнігу «Беларускі тэатр». Кніга гэтая змяшчае характеристыку беларускага тэатру дасавецкага перыяду і ахоплівае, гэткім чынам, толькі перыяд тэатральных пачынанняў. Спрабы іншых тэатраведаў паішыць і працоўжыць працу над дасьледваннем даследшага разьвіція беларускага тэатру не дали канкрэтных вынікаў, бо матар'ялы гэтых дасьледванняў загінулі ў часе разгрому беларускіх культурных сіл у падасавецкай Беларусі ў 30-х гадох. Асобныя артыкулы аб пралемах тэатральнае культуры БССР і рэчышні на спектаклі беларускіх тэатраў, раскрыційнае пачынанні па бачынках савецкай перыядычнай прэсы, у бальшыні выпадкаў недаступныя чытачу. Апрача таго, дзеяла свае тэндэнцыі яны ня могуць датычыць запрашнага вобразу тэатральнага жыцьця ў савецкай Беларусі.

* * *

Праца, якую ўкладаў аўтар у сваю кнігу — бяспрочна, вялізорная. Адсутніць дадзеныя з гісторыі беларускага тэатру выклікае неабходнасць крапатлівага зборання матар'ялу, у бальшыні выпадкаў пераасноўвання яго з адпаведнымі вывадамі, і, пасля гэтага, сунтэзу юго — абагульненне пасобных даталіў, фактаў і звязкаў чу ў адзінне цэлае. Усе гэтыя этапы аўтару праводзіць добрасумленне й дасканала. Але на гэтым навуковы досыль не канчатэцца. Яго вынік усю працу даследніцкага працы, звязчайна паістоецца нікакім рэзультатыўна раўнадзярочай, як эквалент дзейнасці розных паводля хакартаў, наకіраванасці і інтэнсіўнасці сілай. Гэтая раўнадзярочай ў пляніні курсе выяўляліся паслы. Іхныя досыль даследнікі тэатру беларускага тэатру мусілі-б паказаць, ці дали ўсе пасобныя імены ўжо тады былі ведамы ў Белару-

шматлікі інгредыенты гэтага звязка нешта новае, непаіторнае, ці засталося тое самае, што ўжо каісі было, і нічога новага сабой не ўяўляе. Траба адказаць на пытаньне, ці творчая практика выдатных майстроў нашага тэатральнага мастацтва — драматургаў, рэжысёраў і актораў — на гэдзячы на розныні іхнае творческіх індывідуальнасці і на вымушаную неабходнасць тварыць на вабставінах таталітарнага рэжыму, ці дае гэтая творчая практика гаварыць, што, як вынік складанага спліцення палітычных і эстэтычных фактараў паўстаўнала нешта новае, што характерызуе сабой беларускі нацыянальны стыль у тэатральным мастацтве. Нам здаецца, што яснасць адказа на гэтые кардынальнае пытаньне аўтар не дае, і ў чытакі міжвольна ствараеца ўражанье аб познаймленіі з эстэтычнымі фактараў паўстаўнала нешта новае, што характерызуе сабой беларускі нацыянальны стыль у тэатральным мастацтве.

Нельга гаварыць, што аўтар зусім не

першыяд працы тэатру пад німецкай акупацыяй. Не пададзеныя таксама прыклады ўжывання гэтага пытання хацелася б чынам менш цытаваных выказаванняў іншых, небеларускіх аўтарытэтаў, але больш самастойных аўтарскіх вывадаў, як вынік усебаковага апанавання фактычнага матар'ялу ѹ глыбокага мэтадалагічнага аналізу творческіх дзеяньніц пасобных стваральнікаў беларускага тэатру.

Гэтым фактычным матар'ялам, як ужо адсімена, кніга вельмі бацята. Вязумоўна, якасць гэтая — реч толькі пазытыўная, але часам празъмерна дэталізація заўшыне абцяжвае даследование і не дапамагае ягонай лёгкіці. Мы на думаем, прыкладам, што камус будзе цікава ведаць, што кампазытар Куліковіч у сваіх маладосці часта наўедваў тэатр мініятураў у Санкт-Петэрбурзе, і мы сумлівемся, што якраз гэтая акалічнасць бадай працаваў стаўгэдзяля адбліса на стылі ѹ рэпэртуары кіраванай ім канцэртна-эстраднай групы «Жыве Беларусь!» (бач. 179). Побач з пазытыўнай дэталізаціяй часам забываюць аўтарам больш патрэбныя речы. Ен спамінае, прыкладам, неікай камуністага Козакова, загадчыка манітавальнай часткі БДТ I (ён навет і ў лісті рэжысёра БДТ 2 С. Хачатурова, у якім ён называе гэтага тэатр «площад» ад пэрсаналы), але зусім не спамінае прыўшчылі жанчыны-рэжысёра Гаяна Тушманавай, якага шмат чаго зрабіла ў

тад. Кажны выкладчык меў свой габінэт, і ў гэтых габінэтах кожны курс паводле раскладу заняткаў займаў адпаведныя гадзіны.

Салідны досьлед Ул. Сядуры, які

абыўшыя 517 бачынк тэксты, баскетчи,

прынёс сур’ёзную дапамогу ўсім, хто

шківаць гісторыя культуры беларускага народу да паслужыць абышнай

крыніцай ведаць для чытачы й наўкоўца-чужынца, а гэтым і кладзе пачатак

запраўды наўковаму распрацоўванню

пытанняў ў гісторыі беларускага тэатру.

Алесь Карповіч

Вогнішча

(3 успамінаў)

Пагасілі вогнішча. Сыціхла калі яго песьня. Суцемкі...

Здаецца, так нядаўна пальмнела зыркае сцвітло, да раптам — пагасілі агонь. Адно толькі тлее прыскак на шыркім попеле. Лёгкі подзымух ветру нясе воднук апошнія песьні і ўспыхваючы іспары. Ліяцца зынікі і ўспыхваючы успары. Ныніца ў глыбіні мінлага, у віртутыца-хэгдзізі. І — паўстае дарагі абраў: Менск, валізка з кнігамі, собскай маладосці. У суветлай памяці белы булынак з вялікай шыльдай: «Беларускі Дзяржаўны Пэдагагічны Тэхнікум імя Усевалада Ігнатоўскага».

Іскра ўспаміна ўспыхвае, разгараецца. Тэхнікум.. Эта запраўды жывое вогнішча беларускія культуры, нацыянальных ідэяў і думак. Ці мала ў сценах тэхнікуму ўзгадавалася маладых шыркіх патрыётаў, будучых змагару за незалежную вольную Беларусь. Ці мала! Адтоль выйшлі ѹ жыцьцё на толькі настаўнікі пэдагогі, але і грамадзкія культурныя дзеячы: і пісьменнікі, і акторы, і сьевакі, а найболыш — пэдагогі. Тэхнікумайты не без горы жартавалі: «Разъявілі ў нас песьні, як на бацько камары». Запраўды, на кожным курсе выяўляліся паслы. Іхныя практикаваюць бывшыя паслы. Іхныя пэдагогі настаянікі-лабараторны мэ-

сі: Александровіч, Якімовіч, Трус, Зіна Бандарына, Натальля Вішнеўская, Глебка, Лужкін, Дарожкін, Казлускі. І дадзелі — з году ў год — прыходзілі яшчэ новыя: Каліноўскі, Макароў, Шушкевіч, Ліхадзеўскі, Астрэйка.

Тэхнікум часта наладжваў літаратурныя вечары. Пазэй была гаспадарыя — багаты і щоднай. Яе любілі і студэнты, і пэдагогі. Заўсёды заля была поўная ані ўбіцца. Гучнымі волескамі сутракі на пэдагогічнай пастаў. Асабліва любілі слухаць ліркы, бо ѿ ёй беларускія душі сцывалі. І песьня тая хвалюючая надоўта заставалася ѹ памяці. Но таму жыволі й прыгадваеца Менскі Пэдэхнікум.

Першое, што мы заўважым, калі ўвойдзем у бэльы будынк: у канцы калідору шыяціцы, гуцары, вялізорная. Адно толькі вісіць вялікая діспаха. І — паўстае дарагі абраў: Менск, валізка з кнігамі, собскай маладосці. У ёй майонкі, карыкатуры, гумарэскі, зацемкі й верши. Усё аформлене ярка-страката, квіціста да беларускіх арнамантам. Адно бегла акункум пакам газету і адразу нам зразумела: сны Беларусі, ішчырыя й адданыя, вучаныя з піскінамі, але і грамадзкія дзеячы: і пісьменнікі, і акторы, і сьевакі, а найболыш — пэдагогі. Тэхнікумайты не без горы жартавалі: «Разъявілі ў нас песьні, як на бацько камары». Запраўды, на кожным курсе выяўляліся паслы. Іхныя практикаваюць бывшыя паслы. Іхныя пэдагогі настаянікі-лабараторны мэ-

— Чаго стаіш? Не пазнала? Зъбрайся! Памыйся хоць крыху...

Зъе заўсёды съмляліся. Таму яна супакоілася ад неспадзівна пачутага, бо падумала, што старшыня адно пакіўліў над ёй зычайнымі і байдай шыгодні чутым.

— Сам памыйся, — адказала яна, і зноў падымае вядро, пахіліўшыся ад ягонай цяжкай сістэмы на другі бок, якіе да съвініарні. Там монда кръгыцьца на съвіні: «хай вас воўк зарэя!», бе каторую пападзіла на вушох, улучае непераходкодную часіну ад выцягнутых саняў па піскі, ён-жа адразу зынікае ѹ прагненным похапку съвіні. Некаторую вокмезі. Матруна пастаіць калія кожнай загародкі, паглядзіць, як яны жыруць даўшы. Ненакормленыя падсвінкі зацяжліва пічыць, маткі з парасяятамі глуха рожкаюць. Матруна ўжо даўгі гады гадуе съвіні, да іншай паслы на мела пацехі — ленавалася.

Старшыня ўзноў падыходзіць да яе.

— Я-ж пяцілі языком не вяжу — зъбрайся, яня баўся.

Матруна адноўліва ўзыхнула. Яна балялася яго да сваю паслу, што парыліся асеўкі й бульба съвініям, яна мела неялічныя палок з разасланай па ім кульявай саломай, і было цепла спаць. Цішком выціскала крухмал на продаж мястачковым Жыдан.

Бацькі ейныя ўжо даўно памерлі. З маемасці нічога не пакінулі ёй. Яны таксама на шымат патрабавалі дзеяці сваім імнісці: сціліся бульбай, капустай або поліўкай з грыбамі. Нічым не спадзівалася іх нічога не шкадавалі, калі адхойдзілі ўвечнайсць. Яны мо не спакменілі, як пражылі на съвіце.

— Я зараз, — адказавае Матруна. Ейнас албічка выказвала карівасць савіні, пальтаўшыся, што знаўскай, горла съвінікалася, вусны, мабыць ад гнёву, калірычыць: «пра съвіні слухаць хочуць», аднак не адважвалася на гэтага. Мойкіна пайшла ѹ съвініарні да варыўні пэрапранцупіца. У яе ўжо адзіні съвінічы ўзгор: шырокі андарац з малінавымі жычыкамі ѹ ралевага колеру, з хатніага сукна жакетка ды старыя з дэўтімі халляўкамі, чарнай сафіткай, у якіх ейныя галені.

Падагнай выязнью брычку. Старшыня калгасу кепліва пасадзіў Матруну побач сябе. Сыцегануў па кані. Гадавальнікі жынкі ўзідагоні с другога дверю монда съмляліся з гэтага й пакрывалі ўзідагоні саромныя слова.

І з таго часу, пасль наўданні павятовай управы, у Матруніным жычыці ўсё зъмнілася. Пра яе начальнікі пісаць у газетах, часапісах, навет спаміналі ейных байкоў, хвалілі іх за дакументы, і зусім не паміналі, што калісці бацьку адсеклі колькі пальцаў за канякрадцтва. Матруна ўмела чытаць — пе-

К. Юхневіч

Цярпеньне

I

Ішоў даждж, восеніскі, зацикнены, з глухім журнім шумам. І ў ягоным габінэце, пасль атрымання тэлеграмы, таксама, бы дажджавы спад, доўгі шуршэлі ўсялікі паперы. Навет сваіх найбліжэйшых сакратараў ён на пушчаў да сябе. Разглядыўшы ў перацьвачы паперы, ён часта мыліўся, запісваў, перацьвачыў, што напісаў раней, і

Вогнішча

(Заканчэнне з 6-й бачыны)

юца іхныя звычкі, харкты, дзівацьтвы. Ізоў ляпіць іскра-згадка. Габінэт математычны. На сцене партрэты каралёў-математыкаў, табліцы ёхэмі, формулы ё дыяграмы. Дацоў Круталевіч сядзіць за столом — заўсёды элегантна апрануты, прыгурданы, з прычесанымі ё дробнымі хвальві вадасамі. Ад яго вее парфумай — тонкім «шыпрам». І гаворка ягонай таксама тонкая ё далікатная, і сам ён з манерамі арыстакрата. Ад-жа харкты буй нястрыманы. Аб гэтых гаворыць адзін выпадак. У габінэце неяк павесілі партрэт Карла Маркса. Круталевіч як убачыў, дык з гневу моцна пачыраванье, сарваў партрэт із сцяны і з абурэннем кркнуў: «Мне тут палітыку на траба! Тут месца вучоным, а ня гэтаму...» Можа й гэтыя слова за колькі год вырашылі лёс прафэсара на высланні. У бальшавікоў нічога не дараюць.

А вось Язэп Лёсік. Гэта была моцная энэргічная фігура. Гаварыў ён паволі ё паважна. А колькі сілы ў пачынцаўказаў ў сваіх працы! Беларускі правапис і граматыка былі лістрам ягоне душы. Гэта люстра камуністыя пабілі, і самога аўтара таксама зіншчылі.

А рахманы ціхамоўны Пяткевіч! Ен — былы выкладчык гісторыі ў гімназіі ў Слуцку. Любіў беларускую мову і наўсет на экспурсіях у Маскве гаварыў толькі пабеларуску. Калі маскоўцы што-небудзь не разумелі, у ролі перакладчыкаў былі экспкурсанты. Такі быў Пяткевіч. Усюды і ўсіх ён зваў «сібрамі». (У Тэхнікуму наауга слова «таварыш» рэдка ўжывалі; ветлівымі зваротамі быў «дзядзька» і «ётка»).

Пяткевіч знаў добру Юрку Лістапада. Калі пачаўся працэс лістападаўці, Пяткевіч выклікалі на суд за съветка. Ань слова супраць калегі. Наадварт, аб Лістападзе ён выказаўся як на найлепшым настаўніку. Ня ведаў тады съветка Пяткевіч, што яго ў надалейкай будучыні стаў і ўсіх ён зваў «сібрамі». (У Тэхнікуму наауга слова «таварыш» рэдка ўжывалі; ветлівымі зваротамі быў «дзядзька» і «ётка»).

Пяткевіч знаў добру Юрку Лістапада. Калі пачаўся працэс лістападаўці, Пяткевіч выклікалі на суд за съветка. Ань слова супраць калегі. Наадварт, аб Лістападзе ён выказаўся як на найлепшым настаўніку. Ня ведаў тады съветка Пяткевіч, што яго ў надалейкай будучыні стаў і ўсіх ён зваў «сібрамі». (У Тэхнікуму наауга слова «таварыш» рэдка ўжывалі; ветлівымі зваротамі быў «дзядзька» і «ётка»).

Прыгадваеща, у Беларускім Дзяржаўным Тэатры ѹшла п'еса Грамыкі «Каля тэрэзы». Вадай увесе тэхнікуму быў на прэм'еры. Пад канец спектаклю тэатральная зала загула аўдзіці, выклікаючы аўтара п'есы. Асабліва гримеў бальсон. Студэнты падтэхнікуму ганарылісі сваім настаўнікам і разам з ім перажывалі той вялікі троўм. З бакавое лёжы вышаў Грамыка. Ен стаў перад паднітай заслонай — калі тэрэзы — усхвалівани ё разгублены. З публікі яму падносили букеты пышных квітак. Падзяка была апошнія. Хто цяпер успомніці загінутага драматурга, хто пакладзе белыя астры на ягоную няведамую магілі? Згадае пра яго хіба толькі хто на чужыні, пераглядаючы архіў ё бібліятэцы; мнохі не зіціўца ё пра чытага ў старым часапісе рэзіньё на Грамыкаву п'есу, на пашанай прамовіце імя, і гэта будзе кветкай у ягоны жалобныя вянок. Прачытае нехта ё крэ-прыгожым нацыянальным строем, сядзела

тычны артыкул праф. Пятуховіча. З пажоўкай бачыны кнігі мільгне імя Дрэйзіна — знаўцы старых усходніх моваў, перакладчыка Гамэра, Віртлія, Гарасція. А побач паўстане высокая постада маладога пісьменніка Лукаша Калогі — студэнта підтэхнікуму. Гэтыя багаты самародак, талент якога абязчыт, быў так бязлітасна зіншчынаны бальшавікамі. Яны аднік на сцярлі яго-нага імя: на чужыні, далёка ад Беларусі, дзе ён з манерамі арыстакрата. Ад-жа харкты буй нястрыманы. Аб гэтых гаворыць адзін выпадак. У габінэце неяк павесілі партрэт Карла Маркса. Круталевіч як убачыў, дык з гневу моцна пачыраванье, сарваў партрэт із сцяны і з абурэннем кркнуў: «Мне тут палітыку на траба! Тут месца вучоным, а ня гэтаму...» Можа й гэтыя слова за колькі год вырашылі лёс прафэсара на высланні. У бальшавікоў нічога не дараюць.

Пры глядзіце новага камбайну СК-8 Амерыканцу ўздзівіла, што яго павінны абслугоўваць два чалавекі. Адзін з дэлегатаў заўважыў: «Гэта шмат. У нас навет на прызначыты камбайн трактарысты сам кіруе камбайном з дапамогою спэцыяльных передачаў». У камбайдзе быў наядзвычайна зідзіўлены паведамленнем амерыканскіх дэлегатаў, што візіту ў ША зборжка ўбіраеца на высокім зразе, і ёсць салому спэцыяльнай прылады пры камбайні дробна рэжакца і рагам з іржышчам зборжка. Якія ж вытворчасць не зімейца. Ад камбасаў і саўгасаў патрабуе пакраіна. Падрыхтаваны ё пасечаны корм пераходаеца на столі кароўніка і падаецца жывёле ў жолабы два разы ў дзень аўтаматычным спосабам. Летам жывёла ўвесе час знаходзіца на пашы, куды падведзеная вадаправоднай труба. Доңца адразу зімічы кароў, што забирае толькі чатыры хвіліны.

При глядзіце новага камбайну СК-8 Амерыканцу ўздзівіла, што яго павінны абслугоўваць два чалавекі. Адзін з дэлегатаў заўважыў: «Гэта шмат. У нас навет на прызначыты камбайн трактарысты сам кіруе камбайном з дапамогою спэцыяльных передачаў». У камбайдзе быў наядзвычайна зідзіўлены паведамленнем амерыканскіх дэлегатаў, што візіту ў ША зборжка ўбіраеца на высокім зразе, і ёсць салому спэцыяльнай прылады пры камбайні дробна рэжакца і рагам з іржышчам зборжка. Якія ж вытворcasць не зімейца. Ад камбасаў і саўгасаў патрабуе пакраіна. Падрыхтаваны ё пасечаны корм пераходаеца на столі кароўніка і падаецца жывёле ў жолабы два разы ў дзень аўтаматычным спосабам. Летам жывёла ўвесе час знаходзіца на пашы, куды падведзеная вадаправоднай труба. Доңца адразу зімічы кароў, што забирае толькі чатыры хвіліны.

При глядзіце новага камбайну СК-8 Амерыканцу ўздзівіла, што яго павінны абслугоўваць два чалавекі. Адзін з дэлегатаў заўважыў: «Гэта шмат. У нас навет на прызначыты камбайн трактарысты сам кіруе камбайном з дапамогою спэцыяльных передачаў». У камбайдзе быў наядзвычайна зідзіўлены паведамленнем амерыканскіх дэлегатаў, што візіту ў ША зборжка ўбіраеца на высокім зразе, і ёсць салому спэцыяльнай прылады пры камбайні дробна рэжакца і рагам з іржышчам зборжка. Якія ж вытворcasць не зімейца. Ад камбасаў і саўгасаў патрабуе пакраіна. Падрыхтаваны ё пасечаны корм пераходаеца на столі кароўніка і падаецца жывёле ў жолабы два разы ў дзень аўтаматычным спосабам. Летам жывёла ўвесе час знаходзіца на пашы, куды падvedзеная вадаправоднай труба. Доңца адразу зімічы кароў, што забирае толькі чатыры хвіліны.

При глядзіце новага камбайну СК-8 Амерыканцу ўздзівіла, што яго павінны абслугоўваць два чалавекі. Адзін з дэлегатаў заўважыў: «Гэта шмат. У нас навет на прызначыты камбайн трактарысты сам кіруе камбайном з дапамогою спэцыяльных передачаў». У камбайдзе быў наядзвычайна зідзіўлены паведамленнем амерыканскіх дэлегатаў, што візіту ў ША зборжка ўбіраеца на высокім зразе, і ёсць салому спэцыяльнай прылады пры камбайні дробна рэжакца і рагам з іржышчам зборжка. Якія ж вытворcasць не зімейца. Ад камбасаў і саўгасаў патрабуе пакраіна. Падрыхтаваны ё пасечаны корм пераходаеца на столі кароўніка і падаецца жывёле ў жолабы два разы ў дзень аўтаматычным спосабам. Летам жывёла ўвесе час знаходзіца на пашы, куды падvedзеная вадаправоднай труба. Доңца адразу зімічы кароў, што забирае толькі чатыры хвіліны.

При глядзіце новага камбайну СК-8 Амерыканцу ўздзівіла, што яго павінны абслугоўваць два чалавекі. Адзін з дэлегатаў заўважыў: «Гэта шмат. У нас навет на прызначыты камбайн трактарысты сам кіруе камбайном з дапамогою спэцыяльных передачаў». У камбайдзе быў наядзвычайна зідзіўлены паведамленнем амерыканскіх дэлегатаў, што візіту ў ША зборжка ўбіраеца на высокім зразе, і ёсць салому спэцыяльнай прылады пры камбайні дробна рэжакца і рагам з іржышчам зборжка. Якія ж вытворcasць не зімейца. Ад камбасаў і саўгасаў патрабуе пакраіна. Падрыхтаваны ё пасечаны корм пераходаеца на столі кароўніка і падаецца жывёле ў жолабы два разы ў дзень аўтаматычным спосабам. Летам жывёла ўвесе час знаходзіца на пашы, куды падvedzеная вадаправоднай труба. Доңца адразу зімічы кароў, што забирае толькі чатыры хвіліны.

При глядзіце новага камбайну СК-8 Амерыканцу ўздзівіла, што яго павінны абслугоўваць два чалавекі. Адзін з дэлегатаў заўважыў: «Гэта шмат. У нас навет на прызначыты камбайн трактарысты сам кіруе камбайном з дапамогою спэцыяльных передачаў». У камбайдзе быў наядзвычайна зідзіўлены паведамленнем амерыканскіх дэлегатаў, што візіту ў ША зборжка ўбіраеца на высокім зразе, і ёсць салому спэцыяльнай прылады пры камбайні дробна рэжакца і рагам з іржышчам зборжка. Якія ж вытворcasць не зімейца. Ад камбасаў і саўгасаў патрабуе пакраіна. Падрыхтаваны ё пасечаны корм пераходаеца на столі кароўніка і падаецца жывёле ў жолабы два разы ў дзень аўтаматычным спосабам. Летам жывёла ўвесе час знаходзіца на пашы, куды падvedzеная вадаправоднай труба. Доңца адразу зімічы кароў, што забирае толькі чатыры хвіліны.

При глядзіце новага камбайну СК-8 Амерыканцу ўздзівіла, што яго павінны абслугоўваць два чалавекі. Адзін з дэлегатаў заўважыў: «Гэта шмат. У нас навет на прызначыты камбайн трактарысты сам кіруе камбайном з дапамогою спэцыяльных передачаў». У камбайдзе быў наядзвычайна зідзіўлены паведамленем амерыканскіх дэлегатаў, што візіту ў ША зборжка ўбіраеца на высокім зразе, і ёсць салому спэцыяльнай прылады пры камбайні дробна рэжакца і рагам з іржышчам зборжка. Якія ж вытворcasць не зімейца. Ад камбасаў і саўгасаў патрабуе пакраіна. Падрыхтаваны ё пасечаны корм пераходаеца на столі кароўніка і падаецца жывёле ў жолабы два разы ў дзень аўтаматычным спосабам. Летам жывёла ўвесе час знаходзіца на пашы, куды падvedzеная вадаправоднай труба. Доңца адразу зімічы кароў, што забирае толькі чатыры хвіліны.

При глядзіце новага камбайну СК-8 Амерыканцу ўздзівіла, што яго павінны абслугоўваць два чалавекі. Адзін з дэлегатаў заўважыў: «Гэта шмат. У нас навет на прызначыты камбайн трактарысты сам кіруе камбайном з дапамогою спэцыяльных передачаў». У камбайдзе быў наядзвычайна зідзіўлены паведамленем амерыканскіх дэлегатаў, што візіту ў ША зборжка ўбіраеца на высокім зразе, і ёсць салому спэцыяльнай прылады пры камбайні дробна рэжакца і рагам з іржышчам зборжка. Якія ж вытворcasць не зімейца. Ад камбасаў і саўгасаў патрабуе пакраіна. Падрыхтаваны ё пасечаны корм пераходаеца на столі кароўніка і падаецца жывёле ў жолабы два разы ў дзень аўтаматычным спосабам. Летам жывёла ўвесе час знаходзіца на пашы, куды падvedzеная вадаправоднай труба. Доңца адразу зімічы кароў, што забирае толькі чатыры хвіліны.

При глядзіце новага камбайну СК-8 Амерыканцу ўздзівіла, што яго павінны абслугоўваць два чалавекі. Адзін з дэлегатаў заўважыў: «Гэта шмат. У нас навет на прызначыты камбайн трактарысты сам кіруе камбайном з дапамогою спэцыяльных передачаў». У камбайдзе быў наядзвычайна зідзіўлены паведамленем амерыканскіх дэлегатаў, што візіту ў ША зборжка ўбіраеца на высокім зразе, і ёсць салому спэцыяльнай прылады пры камбайні дробна рэжакца і рагам з іржышчам зборжка. Якія ж вытворcasць не зімейца. Ад камбасаў і саўгасаў патрабуе пакраіна. Падрыхтаваны ё пасечаны корм пераходаеца на столі кароўніка і падаецца жывёле ў жолабы два разы ў дзень аўтаматычным спосабам. Летам жывёла ўвесе час знаходзіца на пашы, куды падvedzеная вадаправоднай труба. Доңца адразу зімічы кароў, што забирае толькі чатыры хвіліны.

При глядзіце новага камбайну СК-8 Амерыканцу ўздзівіла, што яго павінны абслугоўваць два чалавекі. Адзін з дэлегатаў заўважыў: «Гэта шмат. У нас навет на прызначыты камбайн трактарысты сам кіруе камбайном з дапамогою спэцыяльных передачаў». У камбайдзе быў наядзвычайна зідзіўлены паведамленем амерыканскіх дэлегатаў, што візіту ў ША зборжка ўбіраеца на высокім зразе, і ёсць салому спэцыяльнай прылады пры камбайні дробна рэжакца і рагам з іржышчам зборжка. Якія ж вытворcasць не зімейца. Ад камбасаў і саўгасаў патрабуе пакраіна. Падрыхтаваны ё пасечаны корм пераходаеца на столі кароўніка і падаецца жывёле ў жолабы два разы ў дзень аўтаматычным спосабам. Летам жывёла ўвесе час знаходзіца на пашы, куды падvedzеная вадаправоднай труба. Доңца адразу зімічы кароў, што забирае толькі чатыры хвіліны.

При глядзіце новага камбайну СК-8 Амерыканцу ўздзівіла, што яго павінны абслугоўваць два чалавекі. Адзін з дэлегатаў заўважыў: «Гэта шмат. У нас навет на прызначыты камбайн трактарысты сам кіруе камбайном з дапамогою спэцыяльных передачаў». У камбайдзе быў наядзвычайна зідзіўлены паведамленем амерыканскіх дэлегатаў, што візіту ў ША зборжка ўбіраеца на высокім зразе, і ёсць салому спэцыяльнай прылады пры камбайні дробна рэжакца і рагам з іржышчам зборжка. Якія ж вытворcasць не зімейца. Ад камбасаў і саўгасаў патрабуе пакраіна. Падрыхтаваны ё пасечаны корм пераходаеца на столі кароўніка і падаецца жывёле ў жолабы два разы ў дзень аўтаматычным спосабам. Летам жывёла

Зь Беларускага Жыцьця

БЕЛАРУСКІ ЎДЗЕЛ У МІЖНАРОДНЫМ КАНГРЭСЕ

У Зах. Німеччыне, у Königstein, Ташис (каля Франкфурту на Майні), у днёў ад 12 да 15 верасьня сёлета адбыўся 5-ы міжнародны каталіцкі кангрэс пад назоўвам «Царква ў бядзе» (*Kirche in Not*). У кангрэсе ўзялі ўдзел прадстаўнікі байдзей Эўропы (27 нацыянальнасці), а таксама высокія царкоўныя саноўнікі ды рэпрэзэнтанты наемецкага ўраду (усіх разам каля 500 удзельнікаў).

Беларускія групы былая рэпредзентавана Яго Экз. япіскапам Балеславам Слосканам і айцом Ул. Салаўем.

Галоўней тэмай гэтага кангрэсу было насыветліць у наўкувой форме дыялектычны матэр'язім ды ягоную дзейнасць у перасъеданні хрысціянскай веры агулем, а каталіцкай у прызватнасці, на ўсходзе Эўропы. Гэтая тэма была прадстаўлена слухачом у форме шматлікіх дакладаў. Увечары 14 верасьня прамаўлялі прадстаўнікі ўсіх нацыянальных груп. Ад імя Беларусаў гаварыў а. Ул. Салаўей. Ён расказаў прысутным аб рэлігійных перасъеданнях на Беларусі, а гэта таксама аб дзейнасці на эміграцыі беларускай акаадэмічнай каталіцкай арганізацыі «Руња» ды абеларускіх студэнтаў, што ў цяжкіх матэр'яльных абставінках здабываюць асьвету ў ўніверситетах.

Акрамя наўковых рэфэратаў і дыску-

У СПРАВЕ ТВОРАЎ Ф. АЛЯХНОВІЧА

Беларускім Інстытутам Навукі й Мастацтвам запачаткованая справа збору тэкстаў драматычных твораў наўядытнайшага нашага драматурга Францішка Аляхновіча (1883—1943). Творам ягоным, забароненым і нішчаным сняўні на Беларусі бальшавіцкім рэжымам, пагражае страга для патомнасці. Дык канечная дапамога ўсіх сбяроў каб сабраць на эміграцыі магчымы поўны камплект драматычных ды іншых твораў Ф. Аляхновіча.

У суботу 17 верасьня ў Мюнхене на Перлхэрфорст, над магілі сьв. пам. Лявона Караса, адбылася жалобная ба-
гаслужба з нагоды першых угодкаў ягона-
сці. Паніхід адслужыў а. Салавей з удзелам мясцовага беларускага царкоўнага хору.

Я. З.

ПАНАХІДА У МЮНХЕНЕ

У суботу 17 верасьня ў Мюнхене на Перлхэрфорст, над магілі сьв. пам. Лявона Караса, адбылася жалобная ба-
гаслужба з нагоды першых угодкаў ягона-
сці. Паніхід адслужыў а. Салавей з удзелам мясцовага беларускага царкоўнага хору.

У суботу 17 верасьня ў Мюнхене на Перлхэрфорст, над магілі сьв. пам. Лявона Караса, адбылася жалобная ба-
гаслужба з нагоды першых угодкаў ягона-
сці. Паніхід адслужыў а. Салавей з удзелам мясцовага беларускага царкоўнага хору.

Я. З.

У ВАГА

Вышыаш чарговы 2/8 нумар воргану ЗВМ у Амерыцы ды БСТ у ЗША

«ВІЦІ»

Часапіс звычайна артыкулы на агульна-грамадзкі, літаратурныя і гістарычныя темы, пераклады і аргіналы літаратурныя творы ды хроніку з жыцця беларускага моладзі ў Амерыцы.

На часапіс зварочвацца на адрес:

Miss Tamara Stahanovich,
212 Hale Street,
New Brunswick, N. J., USA.

ФЭЛЬЕТОН

Юпітэр дзейнічае

(«Звязда», 11. 9. 55)

У работнікаў Магілеўскага абласнога кнігагандлю новы дырэктор Хаім Лейбович Клейман выклікаў ураханьне спактыкаванага кіраўніка.

— Значыць, у нас плян тавараабароту на выконваеца? — запытаўся ён.

— На выконваеца, — сумна пацвердзіў таварараванец.

— Кепска, кепска, — з жалем прагаворыў Хаім Лейбович і павучальна дадаў гучным голасам, как чулі ў суседнім пакоі: — Гандляванье кнігай трэба ўметь. Гэта я нульба.

— Навядзе пазадак, добра справу ведае. Можна сказаць, Юпітэр у кніжным гандлі! — узрадаваліся супрацоўнікі.

І Хаім Лейбович пачаў «наводзіць падрадкі». Ён увесе аддаўся гандлёвай спраўе: у Смаленск, Бранск, Растоў, Днепрапрэсці, Краснадар паляцелі пісмы ѹ тэлеграмы. Тэкстам яны былі ляканічныя, але надзвычай ясныя і пераканаўчыя: «Вынчайчы, гарым. Можам адгрузвіць оптам вучнёўскія сышткі!».

З розных гарадоў адказвалі: «Згодны, грузене». Звышнамартыўныя астакі на базах абласнога кнігагандлю прыкметна пачалі скарачацца. А дэпэшы ўсё ляцелі ѹ розныя канцы краіны. Зайшоўшы ў газарт аптовага гандлю, Хаім Лейбович тэлеграфаваў:

— Прапануем казкі братоў Грым, кнігу кройкі і шыцця, аўтаручкі.

Супрацоўнікі кнігагандлю насыцяржыліся: на ўсё гэтыя тавары ў іх ёсьць заяўкі з Бялыніч, Шклова, Быхава.

— Вось просьбы загадчыку магазынай, пісмы ад нашых пакупнікоў. На нас будзе скардзіцца, Хаім Лейбович, — прабавалі стрыманы аптовы запал ногога дырэктара.

Але ў Хаіма Лейбовича была свая лінія:

— Уласныя магазынныя няхай рэалізу-

юць залежы ранейшых гадоў. Мясцовыя пакупнікі пацерпіць. Да ён у нас такім партыям не бярэ, як алтавік.

— А з таварааборотам як-же? — па-

птытаўся стары бухгалтар Чайкоў.

Рэалізацыя за межамі рэспублікі ў вы-

кананіне плянія ў ўключаніце, Хаім Лейбович.

Вось цыркулярнае пісмо начальніка галоўна ўпраўы кнігагандлю

гандлю аднонасна гэтага. Акрамя таго, на

гэтых апераціях мы трацім лішнія сродкі.

3. Беларусы з Альбуры:

М. Каржанеўскі — 1 ф., Войк-Левано-

віч — 1 ф., Т. Шыдловіч — 1 ф., Г. Ма-

каруч — 1 ф., К. Галоўка — 10 шл., Д.

Лаўровіч — 10 шл., А. Курыловіч —

10 шл., С. Курыловіч — 10 шл.

4. Беларусы з Гіленг:

Я. Бараноўскі — 1 ф., В. Люпа —

10 шл., Я. Шчук — 5 шл.

5. Ерагта Жыровіцкага Божае Маці ў Адэлайдзе:

П. Трысмакоў — 1 ф., П. Ханеўскі —

5 шл., А. Савіцкі — 5 шл., М. Рамано-

віч — 5 шл.

Разам — 27 аўстралійскіх фунтаў.

Шчырае беларускае дзякуні!

ССФ пры ЦВАА.

Папраўка

У и-ры 33 (263) нашай газеты, у артыкуле «Канкрэтная праблема», быў пададзены ангельскі тэкст лісту амэрыканскага Іміграцыйнага Бюро да сп-чи Веры Жызынёўскай, дзе паведамляюць яе, што ў натурализацыйным пасыпчаным, у рурыцы «нацыянальнае находжанне», яна запісана Беларускай.

Нажаль, праз тэхнічны недагляд, з тэксту лісту выпала два радкі, і яго немагчыма выкарыстоць пры звестуальных заходах аб натурализаціі. Дзеля гэтага перадрукоўваем поўнасць успомненны ліст:

United States Department of Justice Immigration and Naturalization Service

Washington 25, D. C.

Office of the Commissioner.

Jul 1. 1955

Dear Mrs. Zyznieuski (Папраўка: заміж Mrs. павінна быць Miss):

Further reference is made to the letter addressed to you on June 24, 1955, concerning your naturalization case.

A report has now been received from the field office that indicates that the certificate of naturalization that has been issued to you shows your former nationality as Byelorussian.

A Byelorussian or Ukrainian who entered the United States under the Polish or Russian quota and who, in good faith, asserted in his petition for naturalization that his former nationality was Byelorussian or Ukrainian would not, by reason of that fact alone, render himself either subject to deportation or to prosecution for perjury. The inconsistency between the nationality shown for visa purposes and that asserted in the petition for naturalization might occasion some comment during the naturalization procedure, either from the representative of the Service or from the Clerk of Court. Examiners of the Service, however, permit the wishes of the petitioner to be controlling in the matter of the former nationality that is shown in the petition.

Sincerely,
(S) J. M. Swing
Commissioner

ЦАНА КНІГІ:

УВАГА!

Выйшла з друку й прадаецца книга выключчай ідэйнай і мастицкай вартасты

пісамі на ёй і з рухомай папіровай вока-
кладкай зверху — 9 амэрыканскіх да-
ляраў.

3. На люксусовай бліскучай паперы у цвёрдай палатнінай вока-
ладцы з паза-
лочнымі надпісамі на ёй і з рухомай
папіровай вока-
кладкай зверху — 11 амэ-
рыканскіх далляраў.

У краінах, за выключчынем ЗША і Канады, рэйнавартасць вышэйшай ды-
ляровай сумы ў місцоў вялоце.

Кнігу можна вышываць непасрэдна з Выдавецтва «Бацькаўшчыны» ў Мюнхене, а так-же з Прадстаўніцтва «Бацькаўшчыны» паза Німеччынай і з беларускіх грамадзкіх арганізацій у краінах рассяленія Беларуса.

Выбар пазіі Янкі Купалы «СПАДЧЫНА» — гэта наш нацыянальны скарб на эміграцыі, гэта наўяўлікшая наша пашха на чужынне, гэта найбольш годная наша нацыянальная рэпредзітаты перад чужынцамі. Не павінна быць аніводнага Беларуса, які-б бы быў собыснікам гэтае кнігі!

Цынічна: **СВЯТОЕ ЭВАНЭЛІЙ**
АПОСТАЛЬСКІХ ДЗЕЯІ

УВАГА!

Вышыаш з друку й прадаецца ў Рэдак-
цыі ЗЬНІЧЫ (Roma, Traspontina 18) най-
навейшы пераклад

СВЯТОЕ ЭВАНЭЛІЙ
АПОСТАЛЬСКІХ ДЗЕЯІ

Кніга звычайная 636 бачын, апра-
вана выдана салідна і прыгожа — як
пададзеніе рэцэнзіі ў № 25 (255) нашай газэ-
ты, дзе, як высыльне дадаткова рэцен-
зант, крытичнае азаемка або мове пера-
кладчыка мае на ўзведзе пойнты толькі
формы, вымагаючыя для некаторых чы-
тачоў большыя недушчынныя, а не —
якія небудзь недапушчальныя.

Цана кнігі:
у брашуровай аправе 3 далляры,
у палатнінай аправе 5 далляраў.

Да ўвагі нашых падпішчынаў і даўжнікоў

Асобы, якія атрымоўваюць нашу газ-
ету непасрэдна з Німеччыны, грошы
за яе павінны перасылаць Прадстаўні-
ком «Бацькаўшчыны» ў краі свайго пра-
жыванья.

Адміністрацыя «Б-ны»

Беларускі тыдніёвік палі